

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden laamanni

Ehdollisen vankeusrangaistuksen koeajan pituus

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa on kiinnitetty huomiota Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden 13.4.2023 asiassa dnro R 21/2440 antamaan tuomioon nro 23/114908, jossa käräjäoikeus oli määrännyt vastaajalle tuomitsemansa ehdollisen vankeusrangaistuksen koeajan päättymään 30.4.2026, vaikka lain mukaan ehdollisen vankeuden koeaika on enintään kolme vuotta.

SELVITYS

Puheenjohtajana asiassa toiminut Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden käräjätuomari on antanut asiasta apulaisoikeuskanslerin sijaisen pyytämän selvityksen. Käräjätuomari on todennut antamassaan selvityksessä, että vastaajalle määrätty ehdollisen vankeusrangaistuksen koeaika on ylittänyt kolmen vuoden enimmäisajan kirjoitusvirheen vuoksi. Selvityksen mukaan koeajan päättymisen päivämäärän on ollut tarkoitus olla 30.4.2025. Käräjätuomari on selvityksessään kertonut korjaavansa virheen kirjoitusvirheenä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 9 §:n nojalla.

RATKAISU

Rikoslain 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan rangaistuksen ja muun rikosoikeudellisen seurauksen on perustuttava lakiin.

Rikoslain 2 b luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, kun vankeus tuomitaan ehdollisena, rangaistuksen täytäntöönpano lykkääntyy koeajaksi. Ehdollisen vankeuden koeaika on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Koeaika alkaa tuomion julistamisesta tai antamisesta.

Rikoslain 2 b luvun 5 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimien voi määrätä ehdollisen vankeuden pantavaksi täytäntöön, jos tuomittu tekee koeaikana rikoksen, josta tuomioistuimen harkinnan mukaan hänet olisi tuomittava ehdottomaan vankeuteen tai yhdistelmä-rangaistukseen ja josta syyte on nostettu vuoden kuluessa koeajan päättymisestä.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava huolellinen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 5 §:n mukaan, jos on syytä olettaa, että asia antaa aihetta arvostella valvottavan menettelyä, oikeuskanslerin on ennen asian ratkaisemista varattava valvottavalle tilaisuus tulla asian johdosta kuulluksi.

Käräjätuomari on määrännyt vastaajalle tuomitsemansa ehdollisen vankeusrangaistuksen koeajan päättymään virheellisesti yli kolmen vuoden kuluttua tuomion antamisesta. Ehdolliseen vankeusrangaistukseen liittyvän koeajan määrittämisessä tapahtunut virhe on sijoittunut tuomarin tehtävien ydinalueelle ja koskenut rangaistuksen määrittämisestä. Ehdollinen vankeus tarkoittaa rangaistuksen tuomitsemista, jossa sen täytäntöönpano lykkääntyy tuomiossa määrätyn pituiseksi koeajaksi.

Tämänkaltaista virhettä on lähtökohtaisesti pidettävä luonteeltaan vakavana, sillä se merkitsee käytännössä lakiin perustumattoman rangaistuksen tuomitsemista vastaajalle ja virhe on asettanut hänet perusteetta eri asemaan kuin muut ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittavat henkilöt. Asiassa on ollut kyse sinällään yksiselitteisen sääntelyn soveltamisesta. Virhe on ollut omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen, vaikka ehdolliseen vankeusrangaistukseen liittyvän koeajan ylittämistä ei aiheutunutkaan tässä tapauksessa vahinkoa vastaajalle, koska virhe on tullut korjatuksi, kun käräjätuomari on saanut asiaan liittyvän selvityspyynnön ja korjannut määräämänsä koeajan pituutta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 9 §:n nojalla.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuinten on korjattava tuomioissa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin rinnastettava selvä virhe. Ennen virheen korjaamista on asianosaisille tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi tehtävästä korjauksesta. Pykälän 3 momentin mukaan asianosaisella on oikeus kannella virheen korjaamisesta 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut korjaamisesta tiedon.

Säännöksen perustelujen mukaan julistetussa tuomiossa oleva selvä virhe, kuten esimerkiksi sakkorangaistuksen kertolaskuvirhe, voidaan korjata. Sen sijaan virheellisesti julistettua rangaistuksen tai korvauksen määrää ei voida korjata kirjoitus- tai laskuvirheenä, koska ulkopuolinen ei voi havaita sitä, perustuuko virhe kirjoitus- tai laskuvirheeseen vai harkinnassa tapahtuneeseen virheeseen (HE 82/1995 vp, s. 132 ja 133).

Oikeuskäytännön mukaan olennaista ei ole se, mitä tuomioistuimien on mahdollisesti itse tarkoittanut tuomiolauselman sisällöllä, vaan se, onko tuomiolauselmassa sellainen selvä virhe, joka on ulkopuolisen havaittavissa ja josta ei voida olla järkevästi eri mieltä. Tuomioistuimien ei voi itse myöhemmin muuttaa tai parannella antamaansa tuomiota, vaikka tuomio jälkikäteen osoittautuisikin puutteelliseksi tai tulkinnanvaraiseksi (KKO 2006:97).

Laki varaa vastaajalle mahdollisuuden tulla kuulluksi sekä oikeussuojakeinojen käyttöön. Kirjoitusvirheitä koskevassa laillisuusvalvonnassa on vakiintuneesti katsottu, että ottaen huomioon sen, että ulkopuolisen havaitsijan näkökulmasta kysymys on saattanut olla kirjoitus- tai laskuvirheestä tai tuomioistuimen harkinnassa tapahtuneesta virheestä, vastaajalle tulisi vähintäänkin varata tilaisuus tulla kuulluksi ennen korjauksen tekemistä. Erityisen tarpeelliseksi aiemmassa ratkaisukäytännössä on todettu vastaajan kuulemisen tapauksissa, joissa korjaus tapahtuu vastaajan vahingoksi.

Nyt kysymyksessä olevassa asiassa ei käräjäoikeuden laamannille 8.11.2023 osoitetussa selvityspyynnössä ole pyydetty selvitystä kirjoitusvirheen korjaamisesta, sillä se on tehty vasta selvityksen pyytämisen jälkeen. Selvitystä asiasta ei myöhemminkään ole pyydetty. Ottaen huomioon, että laillisuusvalvonnassa vakiintunut ratkaisukäytäntö kirjoitusvirheiden korjaamisen osalta tulee käräjätuomarin tietoon tällä ratkaisulla ja että asiassa kirjoitusvirheen korjaaminen on tapahtunut vastaajan eduksi, en pidä asiassa aiheellisena ryhtyä enää selvittämään käräjätuomarin menettelyä kirjoitusvirheen korjaamisessa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Käräjätuomari on menetellyt virheellisesti, kun hän on kysymyksessä olevassa tuomiossa määrännyt ehdollisen vankeusrangaistuksen koeajan rikoslain 2 b luvun 3 §:n 1 momentissa säädetyn koeajan enimmäisaikaa pidemmäksi.

Annan käräjätuomarille hänen virheellisestä menettelystään valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaisen huomautuksen vastaisen varalle.

Käräjäoikeuden menettely asiassa ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Pyydän Teitä saattamaan ratkaisuni käräjätuomarin tietoon.

Lähetän päätökseni tiedoksi Helsingin hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijä

Marianne Mettovaara